

a 123 ústavní listiny při udílení souhlasu dle § 7 zábor. zák. vybočuje tedy z mezí, jež zákon pro volný pohyb a volnou úvahu postavil státnímu pozemkovému úřadu při výkonu úřední moci vznesené naň § 7 zábor. zák. Naříkané rozhodnutí ocitá se v rozporu se zákonem, když stojí na stanovisku, že pro státní pozemkový úřad při rozhodování dle § 7 zábor. zák. může býti směrodatným také norma § 121 a 123 ústavní listiny, a není při tomto stavu věci s processuálního hlediska vůbec nutným obírat se otázkou, pokud ustanovení odst. 15 pachtovní smlouvy svým materiálním obsahem je skutečně v odporu s výše citovanými předpisy ústavní listiny.

Zákon ze dne 12. února 1920 č. 118 sb. z. a n. vydaný po rozumu § 6 zábor. zák., jehož principů se naříkané rozhodnutí ve druhé řadě dovolává na zdůvodnění svého stanoviska, nemá pak nikde předpisu, že by zachování nedělního a svátečního klidu samo o sobě přičilo se zásadám řádného hospodaření, dle nichž zabraný majetek má býti spravován, a z pojmu řádného hospodaření, jak je definován v § 1 leg. cit., nikterak nepochybně, že by zachování nedělního a svátečního klidu vylučovalo možnost řádného hospodaření.

Nesprávný právní názor jest tedy základem oné části naříkaného rozhodnutí, jež nařizuje stěžovatelce vypuštění 15. odst. z prvopisu pachtovní smlouvy o pivovar, a slušelo proto naříkané rozhodnutí v této části zrušiti dle §u 7 zák. o správ. soudě.

Pokud jde o neschválení pachtu ekonomie, uvážil nejv. správ. soud toto:

§ 7 zák. zábor. mluví o úředním souhlasu s pronájmem zabraného majetku. Již z toho je patrné, že zákon sám nepokládá propachtování zabraného statku za úkon, který by stál v nesmiřitelné protivě k účelům reformy pozemkové. Podrobil-li zákon i smlouvy pachtovní doзору státního úřadu pozemkového, učinil tak jistě jenom ve snaze, aby pozemkový úřad při uzavírání těchto smluv, v principu přípustných, bděl nad tím, aby v ně nebylo pojata ustanovení ohrožující budoucí provádění reformy pozemkové. Ustanovením tím však nemůže býti nikdy volba osoby pachtýřovy, poněvadž pacht sám nestojí nijak v cestě provádění pozemkové reformy, zejména akce přidělové, nýbrž naopak pachtýř právě tak jako propachtovatel musí se podrobiti všem úkonům podle zákona přidělového provedeným.

Jde tedy přes meze zákonů o reformě pozemkové, předpisuje-li státní úřad pozemkový vlastníci ekonomie svým rozhodnutím nepřímě, aby ji propachtovala jenom subjektům určité kvalifikovaným, kdyžť nelze z nižádného předpisu dovoditi, že by i na pacht celku (a contr. pachtu dle § 63 zák. přiděl.) měly přední právo subjekty uvedené v § 1 zák. přidělového. Jeví se proto důvod, pro který státní úřad pozemkový odepřel udělení souhlasu s propachtováním ekonomie akciové společnosti, v rozporu se zněním a intencí zákona a bylo rozhodnutí v tom směru zrušiti jako nezákonné. — — —

Č. 938.

Vojenské záležitosti: * Stížnostní komise, zřízená dle cis. nař. ze dne 18. března 1917 č. 122 ř. z., jest úřadem správním dle

§ 2 zák. o správ. soudě. Komise ty zastupuje před nejv. správ. soudem ministerstvo národní obrany.

(Nález ze dne 16. září 1921 č. 11221.)

V ě c: Fa Vilém B. a synové ve V. M. a Tomáš N. a spol. v B. (adv. Dr. Art. Kronbauer z Prahy) proti stížnostní komisi pro průmyslové podniky v Brně (zast. min. místotaj. Dr. Albr. Rankem — za zúčastněné dělnictvo adv. Dr. Lev Winter z Prahy) stran výplaty vánočního nákupního přídatku.

V ý r o k: Naříkané rozhodnutí zrušuje se pro vady řízení.

D ů v o d y: K žádosti svazu textilního dělnictva v Brně rozhodla stížnostní komise pro průmyslové závody v Brně naříkaným rozhodnutím, že jsou stěžující si firmy povinny vyplatiti svému dělnictvu vánoční nákupní přídatek dle smlouvy uzavřené v Jihlavě dne 26. ledna 1921 mezi zaměstnavatelskou ústřednou a svazem textilního dělnictva.

Při rozhodování o stížnosti podané do toho rozhodnutí veden byl nejvyšší správní soud těmito úvahami:

Námítku nepříslušnosti zástupcem zúčastněné strany při veřejném ústním líčení vznesenou neshledal nejvyšší správní soud důvodnou. Z ohledů válečných, tudíž z ohledů celostátních, veřejných pokládá císařské nařízení z 18. března 1917 č. 122 ř. z. výkonnost podniků válečným účelům sloužících za tak důležitou, že jednak zbraňuje dělníkům v podnicích takových zaměstnaným opustiti práci, jednak se stará o to, aby osoby v podnicích těch zaměstnané obdržely mzdu přiměřenou jejich odbornému vzdělání, výkonnosti a dočasným poměrům životním a pracovním (§ 1). Stanovení přiměřené mzdy a podmínek pracovních neponechává nařízení to smlouvě námezdní, nýbrž pokládá záležitosti ty v zájmu veřejném za tak důležité, že ustanovuje zvláštní komise stížnostní, které nejen na návrh zaměstnanců, nýbrž také z moci úřední (§ 4, odst. 2) mají stanoviti podmínky pracovní a mzdy platně a závazně pro zaměstnavatele i zaměstnance, nepřipouštějíc další stížnosti.

Z těchto předpisů, zejména z okolností, že komise ty nejen na návrh zaměstnanců, nýbrž i z moci úřední neb na pouhé oznámení mohou činiti opatření, nejsouce vázány ani smlouvou námezdní ani předpisy občanského zákona, že neposuzují jen poměry minulé, nýbrž povolány jsou upravit poměry pracovní pro budoucnost, odůvodněn úsudek, že činnost těchto komisí není pouze soudní — deklaratorní, jak za to má zástupce zúčastněné strany, nýbrž že příkázány jim z ohledů veřejných úkony správní, že tudíž jsou úřady správními veřejného práva ve smyslu § 2 zák. o správ. soudě. Že komise ty nelze pokládati za soudy rozhodčí nebo smírčí, tomu vedle širší působnosti jejich nasvědčuje též okolnost, že císařské nařízení samo je za soudy smírčí ani neustanovuje, ani za ně neoznačuje, jak se děje v jiných případech, kde rozhodování sporných případů příkázáno soudům smírčím — jako při sporech o nárocích z úrazového pojištění dělnického (§ 38 zák. z 28. prosince 1887 č. 1 ř. z. z roku 1888), z pojištění pensijního (§ 75 zák. ze 16. prosince 1906 č. 1 ř. z. ex 1907), o ceně elektrické energie (nařízení z 23. září 1919 č. 524 sb. z. a n.), o úhra-

dách ze smluv o zařízení a provozu drah a vleček (nařízení z 23. září 1920 č. 546 sb. z. a n.) a jiných. Úsudku tomu nevádí také okolnost, že nařízením Národního výboru ze dne 29. října 1918 č. 12 sb. z. a n. militarise a vojenský dozor závodů byly zrušeny, poněvadž současně veškeré závody do té doby podřízené zákonu o válečných úkonech ze dne 26. prosince 1912 č. 236 ř. z. povolány byly do služeb československého státu, znovu podřízeny vojenskému dozoru a stížnostní komise zřízené nařízením z 16. března 1917 pro urovnání pracovních a mzdových poměrů v těchto závodech ponechány v dosavadní působnosti. — — —

Stížnost namítá ..., že stížnostní komise nebyla vůbec příslušnou rozhodovati o výplatě vánočního nákupního přídatku, poněvadž šlo o dar, na který dělnictvo nemá právního nároku. Též tuto námitku nelze uznati důvodnou.

Vánoční nákupní přídatek jest jednou z rozmanitých forem zvyšování mezd, jež stalo se všeobecným zjevem v posledních letech války. Působil tu nátlak bývalého státu rakouského, zejména na válečné dodavatele, vznikaly stávky, nepokoje a povšechné zdražování potřeb životních vnucovalo zvyšování mezd. Vedle zvyšování mezd stalo se obvyklým poskytování přídatků rozmanitě označovaných a vyměřovaných, jako přídatků neb výpomocí nákupních, ošacovacích, zvyšovány příjmy zřízců státních a dle toho vzoru i zřízců soukromých a dělnictva, nelze proto vánoční nákupní přídatek považovati za pouhý dar, nýbrž nutno jej považovati za přídatek, jímž mzda zaměstnavatele za vykonanou práci má býti zvýšena, tedy za přídatek ke mzdě. Poněvadž tedy šlo o mzdu, byla komise pro stížnosti příslušnou uznati o tom, zdali a jakým penízem vánoční přídatek nákupní dělnictvu stěžujících si závodů má býti vyplacen.

Stížnost brojí dále proti naříkanému rozhodnutí věcně, vytýkajíc, že nebylo důvodu dělnictvu stěžujících si závodů přiznati nákupní vánoční přídatek, tvrdíc, že po 16. listopadu 1920, kdy firmy s dělnictvem uzavřely smlouvy, ceny předmětů denní spotřeby vůbec nestoupily. Otázka, zda v té které době v určitém podniku mzda dělnictva ve smyslu citovaného cís. nařízení a prováděcího nařízení byla úměrná odbornému vzdělání a výkonnosti, životním a pracovním poměrům a zdali nebyla menší než mzda v podnicích stejného druhu za stejných poměrů pracovních a životních vyplácená, není otázkou právní, nýbrž otázkou skutkovou, tvoříc část skutkového zjištění naříkaného rozhodnutí. Může proto nejvyšší správní soud otázku tu podrobiti přezkoumání pouze po stránce formální s hlediska § 6, odst. 2 zák. o správ. soudě.

Stížnost i ve směru formálním činí řízení různé výtky, z nichž bezdůvodnou shledána výtka, že stížnostní komise nebyla řádně obsazena a nepokusila se o smírné narovnání sporu. Stran obsazení komise není předpisu, že při každém usnášení komise účasten musí býti člen z oboru průmyslu, jehož usnesení se týče. Stanoví nařízení, že zástupce zaměstnavatelstva a zaměstnaných povolává ministr dle oboru příslušný. Z ustanovení toho nelze odvoditi, že pro obor textilní musí býti povoláni zástupci továrníků a dělníků textilních, nýbrž jediné, jak činí prováděcí nařízení ze dne 19. března 1917 č. 123 ř. z., že zástupce v příčině podniků horních povolává ministr veřejných prací, zástupce jiných podniků ministr obchodu, neboť slovné znění »ministr dle oboru příslušný« vylučuje výklad, že pro každý jednotlivý obor průmyslový jest žádána účast člena tohoto

oboru. Ohledně pokusu o smír jde ze spisů, že oběma podnikům před ústním jednáním byla žádost za vánoční nákupní příspěvek sdělena k vyjádření, byl tedy již tím učiněn pokus o smír. Obě stěžovatelky ve vyjádření svém odepřely žádosti vyhovět a nebyl-li proto pokus o smír při jednání učiněn — nelze v tom shledati podstatné vady řízení na úkor stěžovatelů.

Stížnost namítá konečně, že stav věci nebyl přesně a důkladně vyšetřen. Nelze pochybovati o tom, že stížnostní komise vycházela ze skutkového předpokladu, že mzdy dělnictva u stěžujících si závodů nevyhovují zásadě vyslovené v § 1 cit. nař. a že — nebude-li žádaný přírůstek dělnictvu přiznán — budou mzdy ty nižší než v jiných podnicích stejného druhu (k § 1, odst. 1 prov. nař. ze dne 19. března 1917 č. 123 ř. z.).

Stěžující si firmy již v administrativním řízení tvrdily, že poměry v jejich továrnách nerovnájí se poměrům v textilních továrnách v Brně a na Moravě, které uzavřely smlouvu v Jihlavě, nýbrž poměrům sousedních továren v Čechách.

Za tohoto stavu věci bylo nutno za účasti stran vyšetřiti a zjistiti, a) které určité podniky dlužno pokládati za podniky stejného druhu jako podniky stěžovatelů, zejména byly-li to podniky uzavřevší smlouvu Jihlavskou nebo podniky, které stěžovatelé označili, b) jaké poměry pracovní a životní byly v době rozhodné 1. v podnicích si stěžujících, 2. v podnicích, které jsou stejného druhu s podniky ad 1.

Třeba lze připustiti, že stížnostní komise sama mohla míti určitou znalost poměrů těch, bylo přece její povinností, aby se stěžovateli již v řízení administrativním sdělila, z jakého skutkového zjištění co do poměrů shora uvedených vychází, a takto jim poskytnula příležitost, aby k tomuto skutkovému podkladu zaujali stanovisko a případně důkazy jej vyvrátili.

Poněvadž se tak nestalo, shledal nejvyšší správní soud řízení podstatně vadným a zrušil proto naříkané rozhodnutí dle § 6 zák. o správ. soudě.

Č. 939.

Pozemková reforma: Otázka, zda přiděl určitého pozemku do vnuceného pachtu dle § 63 zák. přiděl., odst. 4, je stejně vhodný pro obě strany zúčastněné, jest otázkou skutkovou po rozumu § 6 zák. o správ. soudě. Vadnost příslušného šetření úřadu nelze odůvodniti tím, že k němu nebyl přizván zástupce průmyslu cukrovarnického, jak to nařizuje instrukce stát. poz. úřadu. Instrukce ta nezakládá subjektivních práv pro strany.

(Nález ze dne 16. září 1921 č. 11.260.¹⁾)

Věc: Felix C., majitel velkostatku O. (adv. Dr. Jos. Kolář ze Smíchova) proti státnímu pozemkovému úřadu v Praze o přiděl pozemků do zatímního pachtu.

Výrok: Stížnost se zamítá jako bezdůvodná

¹⁾ Stejně i v dalších nálezech, na př. nál. ze dne 5. října 1921 č. 12.332.